

УДК [32-021.387.01:330.34]:303.442.3

ВПЛИВ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЧИННИКІВ НА ПОЛІТИЧНУ СТАБІЛЬНІСТЬ У НАПІВПРЕЗИДЕНТСЬКИХ СИСТЕМАХ ПРАВЛІННЯ

Андрій Панарін

*Львівський національний університет імені Івана Франка
філософський факультет, кафедра політології,
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна,
e-mail: panarinAS@ukr.net*

Здійснено спробу виявити взаємозв'язок між впливом інституційних факторів на політичну стабільність напівпрезидентських систем правління. Аналіз ґрунтується на типі режиму, типі напівпрезидентської системи правління, силі президента й оцінці політичної стабільності від WGI (у широкому та мінімальному вимірах).

Ключові слова: політична стабільність, політичний режим, сила президента.

Інститут президентства у трикутнику відносин «глава держави-уряд-парламент», в умовах напівпрезидентської системи, займає чи не ключову позицію та може поставити інтегруючим й інтегруючим чинником у системі державної влади, і її дестабілізуючим елементом. Збагнути такі аспекти функціонування інституту президента можливо внаслідок докладного вивчення наданих йому повноважень. Ефективний інструмент виконання цієї проблеми – індексний аналіз президентської влади, який широко використовують у порівняльних дослідженнях західні вчені (М. Шугарт, Дж. Кері, А. Сіарофф, Дж. Макгрегор, А. Кроувел [4;5;7;8]). Лише недавно його почали застосовувати російські й українські науковці (О. Зазнаєв, Б. Макаренко, А. Романюк, В. Литвин). Цінність такого способу вирішення особливостей інституту президентства полягає в тому, що він, допомагаючи розкрити характер і логіку взаємодії вищих органів державної влади, є корисний і необхідний засіб дослідження форми державного правління.

Використання цього аналізу передбачає виокремлення формальних або й неформальних показників, за допомогою яких ми змогли б оцінити обсяг компетенції, статус та інші характеристики інституту президента. В основу нашого аналізу покладено методику кількісного вимірювання президентських і парламентарних компонентів системи правління, що є науковим доробком О. Зазнаєва [1], а також порівняльний аналіз повноважень президентів у системі координат, запропонованих М. Шугартом та Дж. Кері [7], у межах котрих вдається з певною часткою коректності зіставити статус, обсяг компетенції й інші характеристики глав держав європейського напівпрезиденталізму (табл.1). Формуючи вибірку, ми посилаємося на Р. Елджі, який зарахував певні європейські держави до напівпрезидентських систем: Болгарія (з 1991 р.), Ісландія (з 1944 р.), Ірландія (з 1937 р.), Литва (з 1992 р.), Македонія (з 1991 р.), Польща (з 1992 р.), Португалія (з 1976 р.), Румунія (з 1990 р.), Сербія (з 2006 р.), Словаччина (з 1999 р.), Словенія (з 1992 р.), Фінляндія (з 1919 р.), Франція (з 1962 р.), Хорватія (з 1991 р.), Чорногорія (з 2006 р.), Білорусь (з 1996 р.), РФ (з 1993 р.), Грузія (з 2004 р.), Україна (з 1996 р.), Австрія (з 1945 р.) [2, р. 24].

Таблиця 1

**Значення індексу сили президента М.С. Шугарта та Дж. Кері для
європейський напівпрезидентських систем**

змінні/ країни	PK V	PTV	DC	EXL	BUD	REF	CF	CD	CEN	DIS	Всього
Австрія	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3	4
Болгарія	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Хорватія 1990–1999 рр.	0	0	1	0	0	2	1	2	2	1	9
Хорватія з 2000 р.	0	0	1	0	0	2	1	0	2	1	7
Фінляндія з 2000 р.	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Франція	0	1	0	0	0	0	1	0	0	3	5
Ісландія	0	0	1	0	0	2	4	0	0	4	11
Ірландія	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Литва	1	0	1	0	0	0	1	0	2	1	6
Македонія	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
Польща 1992– 1996 рр.	2	0	0	0	0	2	1	0	2	1	8
Польща з 1997 р.	1	0	0	0	0	2	1	0	1	1	6
Португалія	2	0	0	0	0	0	1	2	0	3	8
Румунія	0	0	1	0	0	4	1	0	0	1	7
Словаччина 1999–2000 рр.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2
Словаччина	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	3
Словенія	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	4
Україна 1996-2005 рр. 2010–2014 рр.	2	0	4	0	0	2	1	4	0	0	13
Україна 2006 – 2010 рр.	2	0	1	0	0	2	0	0	0	1	6
Росія з 1993 р.	2	0	4	4	0	4	3	4	2	3	26
Білорусія	2	3	4	4	4	4	3	4	2	3	33
Грузія	3	0	4	2	4	2	3	4	4	0	26
Сербія	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Чорногорія	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Примітка: PKV – вето на весь законопроект; PTV – часткове вето; DC – можливість президента видавати нормативно-правові акти, що мають силу закону; EXL – виключне право законодавчої ініціативи; BUD – повноваження в процесі прийняття бюджету; REF – винесення президентом питань на референдум; CF – формування кабінету; CD – відставка кабінету; CEN – недовіра кабінету; DIS – розпуск асамблеї.

За використання методики індексного аналізу запропонованої А. Кроувелем і доповненої О. Зазнаєвим, отримуємо такі результати (табл. 2).

Таблиця 2

Індекс форми правління (ІФП)

Критерій/ Країни	В П	НВВ	ППм	ПЧУ	ФНК	ВН	ЗІП	ВПт	РП	СМ	ІПре	ІФП
Австрія	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3	-4
Білорусь	1	0,5	1	1	1	1	0,5	1	1	0,5	8,5	+7
Болгарія	1	0	0	0	0	0	0	0,5	1	1	3,5	-3
Грузія після 2005р.	1	0,5	0,5	0,5	1	0,5	0,5	1	1	1	7,5	+5
Ірландія	0, 5	0	0	0	0	0,5	0	0	0,5	0	1,5	-7
Ісландія	0, 5	0	0	0	0	0,5	0	0	0,5	0	1,5	-7
Литва	1	0,5	0	0	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0	4	-2
Македонія	1	0	0	0	0	0	0	0,5	0	1	2,5	-5
Польща	1	0,5	0,5	0,5	0	0	0,5	0,5	1	0	4,5	-1
Португалія	1	0,5	0	0	0	0	0	0,5	0,5	1	3,5	-3
РФ	1	0,5	1	1	1	1	0,5	1	1	1	9	+8
Румунія	1	0,5	0	0	0	0	0	0,5	0,5	0	2,5	-5
Сербія	1	0	0	0	0,5	0	0	0,5	0,5	1	3,5	-3
Словаччина	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3	-4
Словенія	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	-6
Україна до 2006р.	1	0,5	0,5	0,5	1	0	0,5	1	1	1	7	+4
Україна після 1.01.2006 р.	1	0,5	0	0	0	0	1	1	0,5	1	5	0
Фінляндія	0, 5	0,5	0	0	0	0	0	0,5	0,5	0	2	-6
Франція	1	0,5	0	0	0,5	0,5	0	0,5	1	1	5	0
Хорватія	1	0,5	0	0	0	0,5	0	0	0,5	0	2,5	-5
Чорногорія	1	0	0	0	0,5	0	0,5	0	0,5	0	2,5	-5

Примітка: ВП – вибори президента; НВВ – носій виконавчої влади; ППм – призначення прем'єр-міністра; ПЧУ – призначення інших членів уряду; ФНК – формування нового кабінету після виборів президента/парламенту; ВН – вотум недовіри; ЗІП – законодавча ініціатива президента; ВПт – вето президента; РП – розпуск парламенту; СМ – сумісність депутатського мандату з урядовою посадою.

Результати застосування останньої методики, всі держави розміщуються у межах шкали від «-10» до «+10», що дає змогу виокремити три групи напівпрезидентських систем, кожна з яких охоплює по 7 балів у системі оцінювання: від «-10» до «-4» включно – парламентаризовані системи; від «-3» до «+3» включно – збалансований напівпрезиденталізм; від «+4» до «+10» включно – президенталізовані системи. Така система обчислення ІФП відкриває можливості не лише для точнішого оцінювання окремих систем, а адекватнішого їхнього порівняння (див. табл. 3).

Таблиця 3

Розміщення напівпрезидентських систем Європи за шкалою

Індекс системи/форми правління	Країни	Групи країн
+10 +9 +8 +7 +6 +5 +4	Російська Федерація Білорусь Грузія Україна до 01 січня 2006; 2010-2014 рр.	Президенціалізовані напівпрезидентські системи
+3 +2 +1 0 -1 -2 -3	Україна з 01 січня 2006р., Франція Польща Литва Болгарія, Португалія, Сербія	Збалансовані напівпрезидентські системи
-4 -5 -6 -7 -8 -9 -10	Австрія, Словаччина Македонія, Румунія, Хорватія, Чорногорія Словенія Ірландія, Ісландія	Парламентаризовані напівпрезидентські системи

Для зіставлення рівня політичної стабільності використаємо оцінку політичної стабільності від *Worldwide Governance Indicators* [10]. У групі президенталізованих напівпрезидентських країн (ввійшли РФ, Білорусь, Україна 1996-2005рр., Грузія від 2005 р.), які є авторитарними та гібридними режимами, ми не бачимо чіткої прямої залежності рівня політичної стабільності від «сили» президента (див. рис. 1).

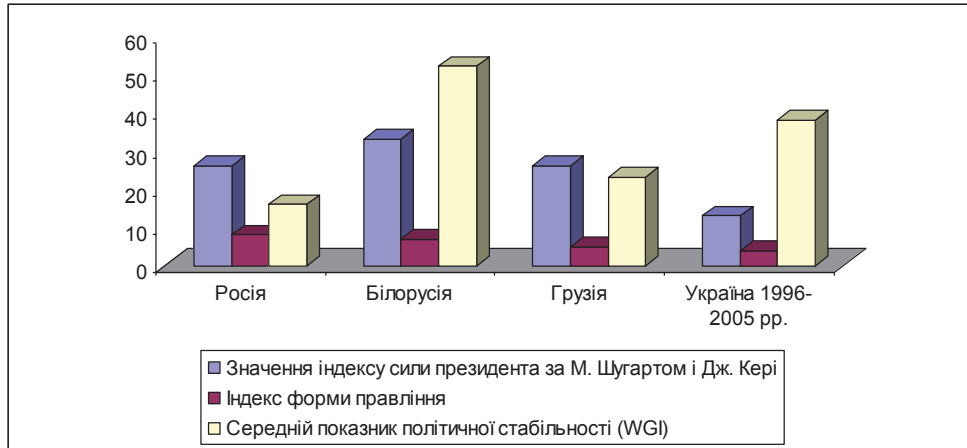

Рис. 1 Характеристики групи країн із президентіалізованим півпрезиденталізмом

Збалансовані напівпрезидентські системи теж не проявляють вираженої залежності показників політичної стабільності від обсягу повноважень президента. Однак зауважимо, що середній показник рівня політичної стабільності для України, яка з 2006 до 2010 рр. функціонувала як прем'єр-президентська система правління, зріс на 5, і загалом для групи ми простежуємо зростання середнього рівня політичної стабільності майже вдвічі (показник дорівнював 63) порівняно з попередньою групою країн, де він становить 32,25.

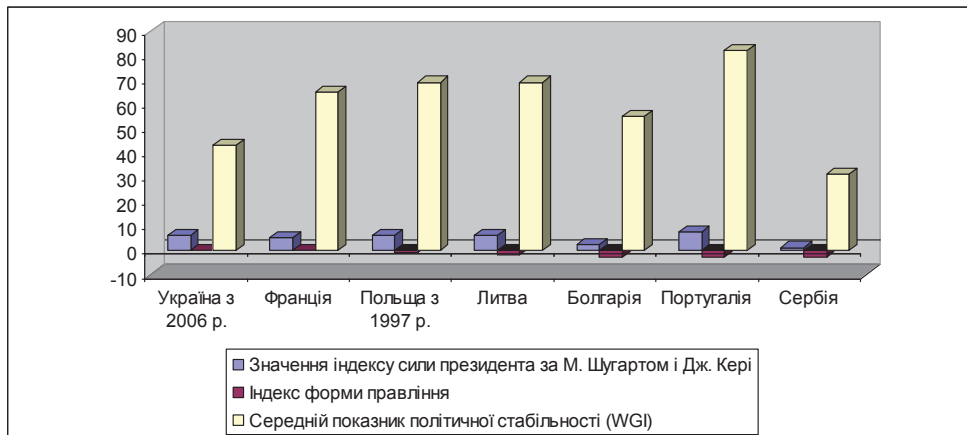

Рис. 2 Характеристики групи країн зі збалансованим напівпрезиденталізмом

З такою ж ситуацією стикаємося, коли аналізуємо парламентаризовані напівпрезидентські системи (рис. 3). За відсутності прямої залежності політичної стабільності від збільшення сили парламентської складової, в цій групі країн також простежуємо кращі показники політичної стабільності порівняно з попередньою групою збалансованого напівпрезиденталізму. Середній показник зростає з 63 до 74,2.

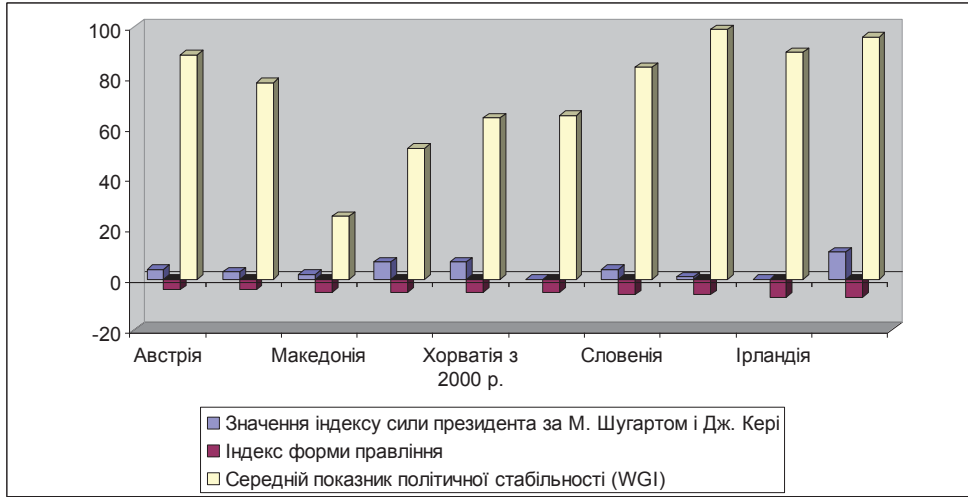

Рис. 3 Характеристики групи країн із парламентаризованим півпрезиденталізмом

Якщо звести країни за двома обраними системами оцінки сили президентів, то отримаємо результати подані у таблиці 4.

Таблиця 4

Порівняння середнього рівня політичної стабільності в різних типах напівпрезидентських систем (на основі методик О. Зазнаєва, М. Шугатрга і Дж. Кері)		
Президентсько-парламентські системи	Середній показник політичної стабільності WGI	Тип напівпрезидентської системи (на основі методики О. Зазнаєва)
Австрія	81,0	Парламентаризована
Білорусія	52,5	Президенталізована
Ісландія	95,5	Парламентаризована
Росія	16,0	Президенталізована
Хорватія (1991–000 рр.)	45,0	Парламентаризована
Грузія (2004–013 рр.)	24,0	Президенталізована
Україна (1996–006 рр.)	33,0	Президенталізована
Україна (2011–014 рр.)	42,5	Президенталізована
Парламентсько-президентські системи		
Болгарія	54,5	Збалансована
Хорватія (з 2001 р.)	65,0	Парламентаризована
Фінляндія	99,0	Парламентаризована
Франція	64,5	Збалансована
Ірландія	90,0	Парламентаризована
Литва	69,0	Збалансована
Македонія	25,0	Парламентаризована

Чорногорія	62,5	Парламентаризована
Польща	69,0	Збалансована
Португалія	82,0	Збалансована
Румунія	52,0	Парламентаризована
Сербія	25,0	Збалансована
Словаччина	78,0	Парламентаризована
Словенія	84,0	Парламентаризована
Україна (2006–010 рр.)	37,0	Збалансована

У групі президентсько-парламентських систем простежуємо: парламентаризовані системи мають помітно кращі середні показники, порівняно з президенталізованими системами (74,0 проти 33,6). Щодо парламентсько-президентських систем, то виникає така тенденція: середній показник рівня політичної стабільності у збалансованих системах (57,0) нижчий ніж аналогічний показник у парламентаризованих системах (69,0). Як підтверджує загальна логіка, зі зменшенням сили президента середній рівень політичної стабільності зростає. Отже, найкращим вибором для формування та підтримки політичної стабільності мала б стати парламентаризована система чи парламентсько-президентського, чи президентсько-парламентського формату. Але яскраві винятки (Сербія – збалансована, Македонія – парламентаризована, мають співвідносні результати з Грузією та Україною, які є президенталізованими; Білорусь – президенталізована, має співвідносні результати Болгарією – збалансована та Румунією і Хорватією, котрі є парламентаризовані; Португалія – збалансована, демонструє співвідносні високі результати із Словаччиною, Словенією й Австрією, що парламентаризовані) потребують пошуку додаткових змінних.

За додатковий параметр обираємо тип політичного режиму (він опосередковано, через ефективність урядування, впливає на політичну стабільність), у межах якого працюють вибрані напівпрезидентські системи. Тип режиму визначаємо на основі індексів демократії («*The Democracy Index*»), розрахованого за методикою британського дослідницького центру («*The Economist Intelligence Unit*») [9], («*Polity IV Individual Country Regime Trends*») [6] і «*Freedom in the world*» від («*Freedom House*») [3]. Методика центру «*The Economist Intelligence Unit*» ґрунтується на комбінації експертних оцінок і результатів опитувань громадської думки з відповідних країн. Індекс складається із 60 ключових показників, згрупованих у п'ять головних категорій, котрі характеризують стан демократії всередині держави: 1) виборчий процес і плюралізм; 2) діяльність уряду; 3) політична участь; 4) політична культура; 5) громадянські свободи. У підсумковому рейтингу всі держави ранжуються на основі індексу демократії та класифікуються за типом режиму на чотири категорії: 1) повна демократія; 2) недостатня демократія; 3) гібридний режим; 4) авторитарний режим). «Свобода у світі» («*Freedom in the World*») від «*Freedom House*» публікується кожного року з 1972 р. «для 195 країн і 14 територій, що не мають державного статусу. Позиціонується у вигляді дослідження, «яке дає змогу спостерігати тренди стосовно розвитку демократії». Усі держави умовно поділені за рівнем забезпечення політичних і громадянських свобод на три групи: вільні, частково вільні, невольні. Стан свобод оцінюється за семибальною шкалою (від 1 до 7 балів), де 1 бал – найвищий показник, а 7 балів – найнижчий. Держави, що отримали в середньому від 1 до 2,5 бала, вважаються вільними, від 3 до 5 балів – частково вільними, від 5,5 до 7

балів – невільними. Ще одним із досліджень типів режимів є проект корпорації «Societal-Systems Research» та Університету Меріленда «Політія IV» («Polity IV»). Його розраховують у системі координат від найнижчого балу -10 до найвищого +10 за такими змінними: механізми, рівень конкуренції та ступінь відкритості процесу рекрутування чиновників виконавчої влади, обмеження стосовно виконавчої влади, механізми регулювання і змагальність політичної участі. На підставі даних за заданими змінними формуються кластери: повноцінні демократії; демократії; відкриті анократії; закриті анократії; анократії. Проект оцінює політичні режими кожні два роки. Це допомагає простежувати довгострокові тенденції.

Аналогічно чітка залежність розкривається, коли звертаємо увагу на типологію режиму, в межах якого функціонують групи напівпрезидентських систем («The Democracy Index» див. табл. 5). До першої групи входять країни з авторитарним та гібридним типами режимів, друга складається з так званих недостатніх демократій, за винятком України (гібридний режим), остання група держав формується із недостатніх демократій та повних демократій. Найнижчі середні показники політичної стабільності демонструють гібридні режими та авторитарні режими, і складають 32,0 та 34,0 відповідно. Значно відрізняються характеристики рівня політичної стабільності недостатніх демократій та повних демократій. Середні показники перших склали 61,0, а групи країн з повною демократією – 93,5.

Таблиця 5

Порівняння напівпрезидентських систем на підставі індексу сили президента, індексу форми правління, середнього показника політичної стабільності й індексу демократії

Країни	Значення індексу сили президента за М. С. Шугартом і Дж. Кері	Індекс форми правління	Середній показник політичної стабільності (WGI)	Індекс демократії (EIU)	Тип режиму
Росія	26	8	16	3,74	Авторитарний режим
Білорусь	33	7	52	3,04	Авторитарний режим
Грузія	26	5	23	5,53	Гібридний режим
Україна 1992–2005 рр.	13	4	38	5,91	Гібридний режим
Україна 2006–2010 рр.	6	0	43	5,91	Гібридний режим
Франція	5	0	65	7,88	Недостатня демократія
Польща	6	-1	69	7,12	Недостатня демократія
Литва	6	-2	69	7,05	Недостатня демократія
Болгарія	2	-3	55	6,72	Недостатня демократія

Португалія	7,5	-3	82	7,92	Недостатня демократія
Сербія	1	-3	31	6,33	Недостатня демократія
Австрія	4	-4	89	8,62	Повна демократія
Словаччина	3	-4	78	7,35	Недостатня демократія
Македонія	2	-5	25	6,16	Недостатня демократія
Румунія	7	-5	52	6,54	Недостатня демократія
Хорватія з 2000 р.	7	-5	64	6,93	Недостатня демократія
Чорногорія	0	-5	65	6,05	Недостатня демократія
Словенія	4	-6	84	7,88	Недостатня демократія
Фінляндія з 2000 р.	1	-6	99	9,06	Повна демократія
Ірландія	0	-7	90	8,56	Повна демократія
Ісландія	11	-7	96	9,65	Повна демократія

Аналізуючи динаміку зміни оцінки режиму та показників політичної стабільності за двома іншими методиками спостерігаємо відсутність залежності між заданими змінними, за винятком Хорватії 1996–2004 рр. Середні показники, в процесі застосування попередньої методики, покажуть, що вільні напівпрезидентські системи функціонують краще в контексті політичної стабільності порівняно з іншими системами, котрі діють в межах інших типів режимів (див. табл. 6). Однак це спотворить картину реальної оцінки ситуації: наприклад, авторитарна Білорусь має кращі показники політичної стабільності порівняно з вільними демократичними Сербією та Македонією; а в межах тих же вільних демократій існує величезна різниця у показниках рівня політичної стабільності.

Таблиця 6

Порівняння індексів режимів різних напівпрезидентських систем правління з середнім показником рівня політичної стабільності

<i>Polity IV Individual Country Regime Trends/</i> Значення рівня політичної стабільності від WGI					<i>FREEDOM IN THE WORLD/</i> Значення рівня політичної стабільності від WGI				
Країна/ Роки	1996 – 2000	2000 – 2004	2004 – 2008	2008 – 2012	Країна/ Роки	1996 – 2000	2000 – 2004	2004 – 2008	2008 – 2012
Австрія	10/91	10/80	10/78,5	10/78,5	Австрія	1/91	1/80	1/78,5	1/78,5
Білорусія	-7/47	-7/58	-7/56	-7/48	Білорусія	6/47	6/58	6,5/56	6,5/48
Болгарія	8/54	8/51	9/56,5	9/56	Болгарія	2,5/54	2/51	1,5/56,5	2/56

Хорватія	-5/45	4/65	8/64	9/66	Хорватія	4,0/45	2,1/65	2/64	1,8/66
Фінляндія	10/99	10/100	10/100	10/96,5	Фінляндія	1/99	1/100	1/100	1/96,5
Франція	9/72	9/59	9/62,5	9/65	Франція	1,5/72	1,25/59	1/62,5	1/65
Грузія	5/11	5/15	7/21	7/24	Грузія	3,75/11	4/15	3,375/21	3,75/24
Ісландія	10/96	10/99	10/98,5	10/90	Ісландія	1/96	1/99	1/98,5	1/90
Ірландія	10/98	10/94	10/90,5	10/80	Ірландія	1/98	1/94	1/90,5	1/80
Литва	10/58	10/78	10/71,5	10/68,5	Литва	1,5/58	1,5/78	1,25/71	1/68,5
Македонія	6/23	6/18	9/26	9/32	Македонія	3/23	3,4/18	3/26	3/32
Чорногорія			9/56	9/67	Чорногорія			3/56	2,6/67
Польща	7/65	9/60	10/65	10/82,5	Польща	1,5/65	1,5/60	1/65	1/82,5
Португалія	10/95	10/90	10/78,5	10/71	Португалія	1/95	1/90	1/78,5	1/71
Румунія	5/50	8/54	8/50	9/54	Румунія	2/50	2/54	2,1/50	2/54
РФ	3/12	5/15	4/18	4/19	РФ	4,5/12	5/15	5,5/18	5,5/19
Сербія			8/26	8/34	Сербія			2,5/26	2,1/34
Словаччина	7/75	8/74	8,5/78	9/82,5	Словаччина	1,5/75	1,5/74	1/78	1/82,5
Словенія	10/82	10/88	10/85	10/77	Словенія	1,5/82	1,25/88	1/85	1/77
Україна	7/34	6,5/31	6,5/44	6,5/41	Україна	3,5/34	4/31	3,3/44	2,75/41

Отже, у контексті зазначеного, доходимо до висновку: певний тип напівпрезидентської системи чи тип режиму, в межах якого функціонують напівпрезидентські системи, не є запорукою політичної стабільності, що потребує пошуку додаткових індикаторів формування та підтримки політичної стабільності.

Список використаної літератури

1. *Зазнаев О. И.* Индексный анализ полупрезидентских государств Европы и постсоветского пространства / О.И. Зазнаев // Политические исследования. – 2007. – № 2. – С. 146–164.
2. *Elgie R.* Semi-Presidentialism: Sub-Types and Democratic Performance / Elgie R. – N.Y.: Oxford University Press, 2011. – 206 p.
3. Freedom in the world [Електронний ресурс] // Режим доступа : <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-1998#.VQBalNKsWSo>
4. *Krouwel A.* Measuring Presidentialism of Central and East European Countries/ A. Krouwel // Working Papers Political Science Vrije Universiteit Amsterdam. – 2003. – No. 2.– 22 p.
5. *McGregor J.* The Presidency in East Central Europe / J. McGregor // RFR/RL Research Report. – 1994. – Vol.3. – № 2. – P. 3–16.
6. Polity IV Individual Country Regime Trends [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.systemicpeace.org/polity/polity4.htm>

7. *Shugart M. S.* Presidents and Assemblies. Constitutional Design and Electoral Dynamics / M. S. Shugart, J. M. Carey. – Cambridge : Cambridge University Press, 1992. – 332 p.
8. *Siaroff P.* Comparative Presidencies: The Inadequacy of the Presidential, Semi-Presidential and Parliamentary Distinction / P. Siaroff // European Journal of Political Research. – 2003. – Vol. 42. – P. 287–312.
9. The Democracy Index [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=DemocracyIndex12
10. Worldwide Governance Indicators [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>

Стаття надійшла до редколегії 17.06.2015

Прийнята до друку 01.07.2015

THE INFLUENCE OF INSTITUTIONAL FACTORS ON POLITICAL STABILITY OF SEMI-PRESIDENTIAL SYSTEM OF GOVERNMENT

Andrew Panarin

*Lviv National University named after Ivan Franko
Institute of Philosophy, Department of Political Science,
Str. Universytetska, 1, 79000, Lviv, Ukraine,
e-mail: panarinAS@ukr.net*

An attempt was made to detect the relationship between influence of institutional factors to political stability of semi-presidential systems. The analysis is based on the type of regime, type of semi-presidential system of government, the power of the president and political stability assessment WGI (in the broad and minimum dimensions).

Key words: political stability, the political regime, the power of the president.

ВЛИЯНИЕ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ФАКТОРОВ НА ПОЛИТИЧЕСКУЮ СТАБИЛЬНОСТЬ ПОЛУПРЕЗИДЕНТСКИХ СИСТЕМ ПРАВЛЕНИЯ

Андрей Панарин

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
философский факультет, кафедра политологии,
ул. Университетская, 1, 79000, г. Львов, Украина,
e-mail: panarinAS@ukr.net*

Предпринимается попытка выявить взаимосвязь между воздействием институциональных факторов политической стабильности полупрезидентских систем правления. Анализ основывается на типе режима, типе полупрезидентской системы правления, силе президента и оценке политической стабильности WGI (в широком и минимальном измерениях).

Ключевые слова: политическая стабильность, политический режим, сила президента.